

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 kor.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XVIII. évfolyam 237. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1912. október 18.

Nemzeti hitelünk forrása.

A kulturnépek gazdasági életében a hitel egyike azoknak a tényezőknél, amelyek nélkülözhetetlenek. Amint hogy pénz nélkül nincs gazdasági élet, nincs gazdasági előrehaladás, épp úgy nincs hitel nélkül sem. A hitelnek az alapja a hitelt kereső képességeibe és a vállalkozás sikereibe helyezett bizalom, amely körülményből önként következik az, hogy legnagyobb hitelnek annak kellene lennie, akinek vállalkozása legkevésbé kockázatos, rátermettsége pedig köztudomású.

Sajnos, ez nincs így, vagy legalább is hosszú időn át nem volt így. Hosszu időn át Magyarországon a gazda volt a legkevésbé hitelképes egyén. A gazda csak nagy keservesen kaphatott pénzt gazdasága viteléhez, ha adtak is neki, kezesekkel megerősített váltókkal, vagy kötelezvényekkel kellett magát lekötnie, sőt ráadásul az ingatlanát is, ezzel szemben a kockázatos kereskedelmi vállalkozásoknak és az ezzel foglalkozó, sokszor nagyon kétes egzisztenciáknak állandó és biztos hitelük volt a pénzpiacon. Különösen a kisgazda érezte ennek az áldatlan helyzetnek minden súlyát. Ez volt az oka aztán annak, hogy a gazdanép nyakig uszott az uzsora fertőjében és ha véletlen segítség nem jön, bizony ma már a magyar gazdák tulnyomó nagy része elmerült volna abban.

Jött azonban segítség. Károlyi Sándor gróf gyújtó szavára a falusi gazdanép hiteligenyeinek kielégítése céljából a mindennél leghatalmasabb erőt: a szövetségi eszmét, szólitotta sorompóba. Károlyi Sándor gróf kezdeményezése alapján gyors egymás-

utánban kezdtek alakulni a hitelszövetkezetek, a törvényhozás megalkotta azok központját is: az Országos Központi Hitelszövetkezetet, amelynek kötelékében ma már nem kevesebb, mint 2,336 falusi hitelszövetkezet látja el azoknak a hiteligenyét, akiknek régen a pénzpiacon hitelük nem volt.

Ha elismerjük azt, hogy a nemzet zömét a földmivelő nép alkotja, az esetben el kell ismernünk azt is, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet és a kötelékébe tartozó szövetkezetek valóban a nemzeti hitelnek hatalmas forrásai. Nyolcadfélezer községre terjesztik ki a hitelszövetkezetek áldásos működésüket és az elmúlt esztendő folyamában nem kevesebb, mint 244 millió koronával szolgálták ezek a szövetkezetek a földmivelő nép hitelét. Még a hatalmas, hosszú multtal dicsekvő nagy pénzügyintézetek között is tiszteltreméltó hely jut tehát ma már a hitelszövetkezeti központnak s ennek a számbeli eredménynek a becsét jelentékenyen növeli az a körülmény, hogy a csekély állami támogatást leszámítva, a hitelszövetkezetekbe tömörült földmivelő nép hiteligenyeit jóformán a saját erejéből volt képes kielégíteni.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet és kötelékébe tartozó szövetkezetek üzletrésztőkéje ugyanis 40,000,000 koronára rug, tartalék alapjaik 10,000,000 koronára, ezenkívül a földhöz ragadt szegény nép nem kevesebb, mint 106,000,000 koronát tudott takarékbetétként elhelyezni a hitelszövetkezetekbe. A szövetségi tagok száma 640,000 ember 13 év leforgása alatt 155,000,000 olyan vagyont tudott összegyűjteni,

amelynek minden fillére a nemzeti termelés érdekeit szolgálja.

Ott, ahol hitelszövetkezet működik, a falusi kisgazda nem is szorul már arra, hogy végig kilincseljen egy csomó uzsorás pénztőzsért, vagy nyereszkedő bankot, ha gazdasága fejlesztésére pénzre van szüksége. A Hitelszövetkezet készséggel folyósít minden megbízható gazdának vagyoni erejéhez mért hitelt. Még a kétkézi napszámos is kaphat kezesek nélkül kölcsönt a hitelszövetkezetekben, mert hiszen a falu legelső emberei közül választott szövetségi igazgatóság mérlegelni tudja azt, vajjon a hitelkereső egyéni képességeiben, becsületességében, szorgalmában van-e elegendő biztosítéka a megszavazott kölcsönnek.

A nemzeti hitel forrásainak, a hitelszövetkezeteknek ezenkívül még egy más igen becses dolgot köszönhetünk. Amíg hitelszövetkezetek nem voltak, a falu népe még hallomásból sem ismerte az olcsó pénzt, most azonban tudja nagyon jól és a hitelszövetkezetek altruisztikus irányzata biztosítja is őt arról, hogy a felvett kölcsön ellenértéke gyanánt nem fogják a hét bőrét lehuzni. Ezek a körülmények teszik értékessé a Károlyi Sándor szellemében működő hitelszövetkezeteket, ezért van szükség arra, hogy azok minél inkább eljerjedjenek.

Auffenberg és a munkapárt.

A delegációs ülészek befejeztével nem lesz érdektelen egy rövid pillantást vetni arra a viszonyra, amely Auffenberg közös hadügyminiszter és a munkapárt között van. A feszült viszony előzményei ismeretesek. Az ellentétek a rezolúciós kérdés felvetéséhez nyulnak vissza, amikor gróf Tisza István a munka-

MEGNYILT az Első nagyváradai grafikai műintézet és fényképészet
Teleky-utca 35. szám.

Művészi kivitelben készít cinkografiai, autotypiai
kliséket és fényképeket a legjutányosabb árak mellett.

párt érkeztetésén oly heves támadást intézett a közös hadügyminiszter ellen, akinek politikája volt Khuen bukásának okozója. Az ellentétek azóta sem simultak el s a munkapárt nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy ellenséges érzelmét és antipatiáját Auffenberggel szemben kimutassa. Sajtója állandóan személyes élű támadást intéz a közös hadügyminiszter ellen, aki látszólag némán türi a csipéseket s azt gondolja magában: ha ütnek is, csak fizessenek. Néhány hét múlva új delegációs ülészek következnek, amikor a harcban álló feleknek ismét farkaszemet kell nézniük. A harcban álló felek közül az egyik egy férfi, a másik pedig egy egész párt s így nem kétséges, hogy melyiknek lehet igaza.

A BALKÁNI HÁBORU.

A harcban álló felek, leszámítva kisebb-nagyobb csetepatékat, haderejük mozgósításával vannak elfoglalva. Döntő ütközetek a jövő hétre várhatók. Közben tart a nagyhatalmak tanácskozása a módról, amelylyel végét vessék a harcnak, amelyből a zsákmányolás teljesen ki van rekesztve.

Nagyobb jelentősége ma érkezett távirataink közül annak van, amely jelenti, hogy Törökország az orosz határon levő csapatait is mozgósította.

Mozgósított hadtestek.

Konstantinápoly, okt. 17.

Az errezumi, erzinghiani és beyburti redivosztályok a török-orosz határon, melyekre eddig a mozgósítást nem terjesztették ki, most megkapták a mozgósítási parancsot. A hadügyminiszter szombaton utazik Drinápolyba, hogy átvegye a főparancsnokságot. Hir szerint két török hadosztály érkezett Skutariba. A csapatot és lőszerszállmányokat lázas sietséggel küldik a haretérre. Vidékről érkezett tartalékosok tömege lelkes tüntetések közben vonul végig a város utcáin.

A török követ elhagyta Athént.

Athén, okt. 17.

A török követ ma egész személyzetével elutazik és az irattárt a német követségnek adja át. Itt nagy az izgalom a diplomáciai viszony megszakítása miatt.

Megszorították a vasuti forgalmat.

Szaloniki, okt. 17.

A kereskedelmi kamara tagjai tegnap a moratóriumról tanácskoztak. Abban állapodtak meg, hogy egyelőre elállnak a moratóriumtól. A vasuti személyforgalmat Monasztir, Szaloniki, Üszkü és Mitrovica között erősen megszorították. A teheráruforgalom majdnem egészen szünetel.

A törökök győzelme.

Szófia, okt. 17.

Várnát és Burgászt sietve erősítik, mert török támadástól félnek. A tengerparton levő házakat egészen lerombolták. Skutari mellett négy török zászlóalj fényes győzelmet aratott nyolcezer montenegróin, akik hatszáz embert vesztek.

Tocci Terrenzio nyilatkozata.

Milánó, okt. 17.

Tocci Terrenzio olasz albán, aki 1910-ben a mirditák vezére volt, az Avanti egyik munkatársa előtt nagy elkeseredéssel nyilatkozott a balkáni államokról, a melyek Albániát szét akarják darabolni. Albánia sokkal szívesebben marad a törököknél, vagy ha kell Ausztriánál és Magyarországnál, a melynek népkeverékében az albánok is biztosítani tudnák nemzetiségüket.

Albániát nem engedik szétforgácsolni.

Skutari, okt. 17.

Az összes albán vezérek tegnap elhatározták, hogy Albánia területének szétforgácsolását nem fogják eltérni és hogy mindenkinek ellentfognak állni, a ki albán területet el akarna foglalni. Ezt a határozatukat közölni fogják az összes nagyhatalmakkal.

Szkutari bevétele.

Szaloniki, okt. 17.

A török csapatok meggyúsították a montenegróiaknak azt a kísérletét, hogy Skutarit dél felől körülzárják. A montenegróiak a Tarabos hegyénél teljes vereséget szenvedtek és ezernél több embert elvesztettek. A törökök vesztesége viszonylagosan csekély.

Konstantinápoly, okt. 17.

A Skutari bevételéről szóló hír valótlan. A montenegróiak azonnal lemondtak Skutari ostromáról, mihelyt Esszad basa parancsnokságával a török felszabadító csapatok megérkeztek. A törökök megtámadták a montenegróiakat, akik hatszáz halott veszteségével kénytelenek voltak visszavonulni.

Nem gondoskodnak a sebesültekről.

London, okt. 17.

A Daily Mail cetinyei tudósítója rémes dolgokat jelent arról, hogy a montenegrói sebesültekről egyáltalában nem gondoskodnak. A déli hadsereg a Tarabos hegy ellen intézett támadás miatt nagyon szenvedett és az utóbbi napokban szakadatlanul vittek sebesülteket Podgaóicába. Montenegroi hihatalos jelentések szerint a sebesültek száma ezernél több. A montenegrói kórházak is teljességgel elégtelenek. Az egyetlen szállító eszköz a sebesültek számára néhány motoros teherkocsi. Sok sebesült három napig maradt a haretéren, mielőtt Podgari-

cába eljutott s az egész idő alatt még csak kötést sem kaptak. A sebesültek nagyon bátran viselkednek és minden fájdalmat elfojtanak. A Times tudósítója a török kórházakról is borzalmas dolgokat jelent. A tudósító száz sebesültet látott egy kórházban, akik semmiféle ápolásban sem részesültek. Az ujságíró tegnap az egész délelőttöt azzal töltötte el, hogy piszkos kötőszereket elégetett. Ugyanez a tudósító azt is jelenti, hogy egy montenegrói csapat, amely nem akart meghátrálni, az ágyuerődök és a skutari tavon levő török ágyunaszádok keresztüze közé került és majdnem teljesen megsemmisült. Egy montenegrói tiszt, aki Podgaricába visszakerült, jelenti, hogy a montenegróiak a Tarabos hegyénél hétszáz halottat és sebesültet vesztek. Az erőd előtt most csak egy kisebb csapat áll, a hadsereg zöme átment a Bolyánán, hogy Délről intézzen támadást Skutari ellen. A montenegróiaknak feltétlenül el kell foglalniok Tarabost, mert örületes dolog volna ennek az erődnek birtoka nélkül Skutari ellen előrenyomulni.

Kegyetlenkednek a montenegróiak.

Konstantinápoly, okt. 17.

Skutariból jelentik, hogy a montenegróiak Tuzi elfoglalása után az összes török sebesült katonákat megölték. A montenegróiak Auziban és Beránában bombázták a török kórházakat annak ellenére, hogy a török vörös félhold volt rajtuk. A török kormány a nagyhatalmakat értesíteni fogja a hadviselésnek erről a módjáról. A török kormánynak arról is vannak bizonyítékai, hogy a montenegróiak az első harcokban dumdum golyókat használtak.

Szerb összeütközések.

Szaloniki, okt. 17.

Ámbár még nem történt meg Szerbia részéről a hadüzenet, mégis már több helyen véres összeütközések voltak. Propojtól Miskowácig és Risztováctól Sipestyéig elkeseredett harcok folynak.

Szerbia és Bulgária támadása.

Szófia, okt. 17.

Szerbia vasárnap, Bulgária hétfőn kezdi meg a támadást Törökország ellen.

Feltartóztatott román gőzös.

Bukarest, okt. 17.

A Principessza román gőzösön török tartalékosok Várnából hazájukba akartak utazni, de a bolgár kikötő hatóságok nem engedték meg a gőzösnek, a kikötőbe való bemenetelt s a hajó kénytelen volt négy óra hosszáig nyílt tengeren vesztegelni. A kikötő hatóságok csak hosszas tárgyalás után engedtek. A gőzös parancsnoka táviratozott a román kormánynak, amely lépéseket tett a polgár kormánynál, hogy engedje meg, hogy a törökök a hajóra szállhassanak és hogy a hajó bántatlanul elhagyhassa a

N a g y v á r a d i

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Telefon 769. sz.

Rákóczi-ut, 9. szám alatt a Széchenyi szálloda mellett

kikötőt. A román minisztertanács hosszasan foglalkozott ezzel az ügygyel elhatározta, hogy kommunikét ad ki, amelyben kijelenti, hogy a bolgár hatóságok viselkedése a nemzetközi szokásnak és jognak elment mond.

Menekülés a szandzsákból.

Szerajevó, okt. 17.

Sok mohamedán család érkezett ide és a környékbeli helységekre a novibazári Szandzsákból. A menekülők beszélik, hogy a mohamedán lakosság nagy veszedelemben van ott, mert a montenegrói portyázó csapatok minduntalan betörnek és kegyetlenkednek. A novibazári lakosság egyetlen reménye, hogy Ausztria-Magyarország ismét megszállja a Szandzsákokat.

Hadüzenet után!

Belgrád, okt. 17.

Szerbia hadüzenetének elküldése már csak órák kérdése. A hadüzenet már teljesen elkészült és a miniszterelnök kezei közt van. A proklamáció után Szerbiának első dolga az lesz, hogy a montenegrói hadsereggel egyesüljön.

Bulgária röpülőgépei.

Bécs, okt. 17.

A bolgár kormány 8 darab aeroplánt rendelt az osztrák motor-légijárműtársaságnál. Pilóták gyanánt szerződötve vannak Strange, Bartel és Seidl bécsi aviatikusok.

Proklamálták a háborút.

Zimony, okt. 17.

Ma délután Belgrádban proklamálták a háborút. A lakosság lelkes hangulatban vette tudomásul a proklamációt.

Kölcsön Montenegrónak.

Milanó, okt. 17.

A Memenio közli, hogy milanói bankok 20 millió lira kölcsönt fognak folyósítani Montenegro számára, amelynek kamatát az olasz kormány fogja biztosítani a milanói pénzintézeteknek.

A görög ágyunaszádok előnyomulása.

Athén, okt. 17.

A hadügyminiszter közlése szerint a görög A és B ágyunaszádoknak sikerült a prevenai szorosba behatolni. A görög naszádok 2 órákor Jonka elé érkeztek. Az átkelés nehezen ment, de a török hadihajóknak azért nem sikerült az átkelést megakadályozniok.

A bolgár és szerb követek elutazása.

Konstantinápoly, okt. 17.

A konstantinápolyi bolgár és szerb követek kormányuk parancsára ma hagyták el a török fővárost.

VÁSÁRCSARNOK a Nagypiac-téren.

A lakás és élelmezési bizottság előadójának előterjesztése.

A hosszú évek óta húzódó vásárcsarnok ügye ismét kezd előtérbe lépni.

Legközelebb a lakás és élelmezésügyi bizottság fogja tárgyalni a vásárcsarnok ügyét, amelyre vonatkozólag dr. Ágoston Péter, a bizottság előadója terjedelmes javaslatot terjeszt a bizottságnak e hó 19-én d. u. 3 órákor tartandó ülése elé:

Az előterjesztésből közöljük a következőket:

A vásárcsarnokot Nagy-Váradon éppen úgy mint a hogy külföldön is célszerűnek bizonyult nagybani és kicsinybani kereskedelemre kell berendezni. A vásárcsarnoknak kell azon nagy tartálynak lennie, amelybe minden irányból, Nagy-Várad egész környékéről, Bihar és a szomszédos vármegyékből, sőt a távolabbi vidékekről mindenféle élelmiszer összefolyik.

A vásárcsarnok létesítése ugyanis csak akkor eredményezheti az áraknak mérsékelt szinten való megtartását, sőt esetleg leszállítását, hogy ha a vásárcsarnok nem csak elárúsító intézmény, nem csak a mai piacnak földt helyiségbe való terelése, hanem Nagy-Várad élelmezéséről tervszerűen gondoskodó intézmény.

A vásárcsarnoknak rendeltetése legelsősorban Nagy-Várad város élelmiszer kereskedelmének szervezése kell, hogy legyen. Vagyis kell, hogy legyen a vásárcsarnokban egy szerv, amelynek az a feladata, hogy a termelőktől az élelmiszert beszeresse.

Kell, hogy legyen egy szerv, melynek feladata a termelőknek a vásárcsarnokban való személyes megjelenését feleslegessé, de nem lehetetlenné tenni, de viszont áruiknak ide való szállítására annál nagyobb mértékben buzdítani őket és ebben segítségükre lenni.

Kell, hogy a vásárcsarnok a szükséges intézkedésekkel az élelmiszer kereskedelmet a közönség érdekében irányítsa.

A vásárcsarnok létesítése azonban önmagában is bizonyos előnyökkel jár, amelyek közül elsőrendűek az egészség ügyiek, valamint az eladóknak az árúknak ide-oda szállítása a sátorok felállítása, külön raktárokról való gondoskodás főlegesen volna emelendő ki.

Áttérve már most Nagyvárad különleges viszonyaira tudnunk kell, hogy a nagyváradai piac elárúsítói következőleg oszlanak meg. Van 330 helybeli kofa, ezek közül 70 zöldségárús, 15 gyümölcsárús, a többi idényenként más-más élelmi cikkek árusításával foglalkozik. Télen és kora tavasszal többnyire a helyi árusok vannak csak a piacon. A vidékiek csak hétfő és pénteki napon jelennek meg. Nevezetesen Püspöki, Váradszőlős, Szent-János, Csatár, Száldobágy, Fugyivásárhely, Szent-András, Körözstarján, Ujpalota, B.-Böszörmény, Komádi stb. helyekről.

Ezeknek a száma a hegyről megjelenő árusokkal együtt 4-500-ra tehető. Az árusok közül ki kell emelni a 10 bolgár kerteseket, nemkülönben 30 tejárust, 12 halárust, 37 husárust s 11 olyan árust, aki nem

élelmiszert árul és 10 virágárust. Egy-egy árusnak 2-4 négyszög. területre van szüksége. Ilyen képen könnyen megállapítható, hogy a csarnok detail kereskedői részére hány és mekkora eladási helyről kell gondoskodni az épületben.

Az árusok elhelyezése legcélszerűbben akként történhetné, hogy a rendes szükséges számú árusok a földszinten, a szezon cikkek vagy könnyű cikkek árusai az emeleten helyeztetnének el, míg a raktárak a pincékben volnának. Ezzel az elhelyezéssel már ma biztosítva volna az építés nélküli fejlesztés is.

Részletesen kifejti ezután a jelentés, hogy a vásárcsarnokot legcélszerűbb és legalkalmasabb a Nagypiac-térnek a Zöldfa- és Kapucinus-utcák meghosszabbításában levő területen elhelyezni.

Az előterjesztés alapján indítványozza dr. Ágoston Péter, mondja ki a lakás és élelmezésügyi bizottság, hogy

a) a vásárcsarnok felállítását sürgős szükségességgnek tartja;

b) egy vásárcsarnok felállítása egyelőre elegendő;

c) A felállítandó vásárcsarnok úgy a központi, mint a detail csarnok feladatának kell, hogy megfeleljen;

d) a vásárcsarnok akként építendő, hogy a mai szükségletet a földszint kielégítse s az emelet a fejlesztésre maradjon.

e) a vásárcsarnok legmegfelelőbb helyének a Nagypiac-térnek a Zöldfa- és a Kapucinus-utcák meghosszabbításában levő és ezekhez legközelebbi területet tartja.

f) a kocsikkal érkező termelő árusok megfelelő külön helyéről gondoskodni szükséges.

Katonai kormányzat Horvátországban?

Egyik esti lap olyan kormányzati esemény előkészítését közli, amelynek már a hire is aggodalmat és ellenérzést kell hogy ébresztszen párt különbség nélkül az egész országban.

A tudósítás ez:

A monarchia legfelsőbb körei Horvátországban nagy és végzetes változás keresztülvitelét tervezik, amelyhez Lukács László miniszterelnök elvben már megadta volna hozzájárulását. A miniszterelnököt már régóta szoritják Bécsben, hogy valamiképpen oldja meg a horvátországi helyzetet. A királybiztosságot rendkívül és ideiglenes kormányzati módnak tekintik, olyan állapotnak, amely a maga félalkotmányosságával, vagy félabszolutizmusával semmit se használ, ezért komolyan mérlegelik, hogy már a legközelebbi hetekben katonai uralmat létesítenek Horvátországban.

Az időt igen alkalmasnak tartják ennek a lépésnek megtételére most, mikor nincs együtt a parlament, nincs országgyűlési ellenzék és — hir szerint — sikerült olyan argumentumokat találniok, amelyek Lukács Lászlót is meggyőzték az intézkedés szükségességéről.

Már ki van szemelve egy altábornagy, aki Horvátország élére lép mint katonai kor-

Üzlet áthelyezés!

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült rendelőimet, hogy asztalos műhelyemet

Rimanóczy-utca 12. szám alá

helyeztem át. Megköszönve az eddigi szives pártfogásokat, kérem azt a jövőben is fentartani. Szolid és jó munkáért jótállok. Mély tisztelettel maradok

Pál Sándor,

asztalos mester.

mányzó és kezébe veszi a végrahajtó hatalmat.

Ezzel egyidejűleg természetesen megszűnik a báni, a királybiztosi s egyáltalán minden polgári kormányhatóság. A katonai kormányzó elsősorban a hadügyminiszternek volna alárendelve, miáltal a magyar kormány közvetlen befolyása és felügyelete Horvátországra egy csapásra megszűnnék. Ezzel szemben a magyar álláspontot azzal elégitik ki, hogy a kormány bármikor főlveheti a bizalmi kérdést, ha nincs a horvát dolgokkal megelégedve s így mégis megtartja ingerenciáját Horvátország kormányzására.

A hirt csak fenntartással közöljük, kivált a hadügyminiszternek szánt szerepről szóló tudósítást egyszerűen riporter szörny-szülöttnek tartjuk.

A Szent Vince zárdáról.

— A közönség ítélete. —

Egyik nagyváradai kis boulevard-lap mostanában nem tudott magának okosabb dolgot találni, mint hogy belekötött a Szent Vince intézetbe. Főlölegesnek tartottuk ezekkel a kis kiruccanásokkal foglalkozni, mert hiszen mindenki tisztában lehetett vele, hogy egy minden keresztény intézmény iránt vele született elfogultságban leledező lap a Szent Vince zárdáról igazat írni nem fog.

Most azonban a közönség köréből érkezett felszólalás; közvetlen hangja arra készlet bennünket, hogy a levelet alább egész terjedelmében közöljük:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Elmulaszthatatlan kötelességemnek tekintem felkérni, kegyeskedjék az igen tisztelt lapjában alanti soroknak helyet adni. Ugyanis már régi előfizetőjük vagyok és meggyőződtem, hogy Önök csak az igaznak és nemesnek adnak helyet. Tehát bizalommal fordulok Önökhöz, mert már bosszant, hogy egyik nagyváradai estilap igen sokat bibelődik a Szt. Vince zárda ügyeivel és lehetőleg mindig szeretne a Szt. Vince zárdára homályt hozni, mindig keresi mivel árthatna a zárda fényének. Ahoz az illető lap nagyon kicsi, mert mi anyák csak hálával és tisztelettel adózunk a fent említett zárda vezetőinek. Más intézetek örvendenek azon rendeletnek, amely úgy szól, hogy csak délelőtt van tanítás. Legalább nem kell gyermekekkel bajlódni és az anyagi haszon megvan. De nem úgy a Szt. Vince vezetői.

En ki öt gyermekem nevelését a Szt. Vince zárdának köszönhetem és most is több gyereket irattam be, az iskola év kezdetén dolgom lévén telefonozni mentem. Egyik kedvesnővér ott dolgozott a beszéd szobában. Szóba hoztam: „Ugy-e milyen jó rendelet jött most, nem kell délután tanítani?” Azt a feleletet kaptam: „Nem, mert az intézetünk a miénk és a tisztelendő főnöknő arra gondol, hogy azok az anyák, kiknek nagy családjuk van és nem bizhatják gyermeküket a nevelőnk kényére (szegény-gyerekek) s — ők maguk egész délelőtt családjukért dolgoznak, legalább délután azt a két órát amit a gyerekek az iskolában töltenek, nyugodtan tölthetik.” Bizony igaza van a kedves-nővérnek. Nyugodtá teszi az anyákat az a tudat, hogy gyermekük nem a drágán fizetett nevelőnk kényére van bízva, hanem a Szt. Vince-zárda lélek nemesítő és minden szép és jóra tanító áldott nővérek körében. Kik nem riadnak vissza attól, hogy 5—600 gyerek sáros lábakkal befut intézetükbe és takarítanak ők maguk, türelemmel és megadással. Kérem legyenek Önök szívesek megbírálni avagy a t. közönség véleményét kérni, hogy nem igaz-e mit leirtam?

Melyik intézet igazgatója, vagy főnöknője gondolt arra a mire a Szt. Vince-zárda nagyrabecsült tisztelendő-főnöknője és igazgatója?

Ne azzal bajlódjék az említett lap, hogy milyen fotográfiát vegyen a Szt. Vince épületéről stb., hanem a fent említett jó tetteiről és hasonlítsa össze a többi intézetekkel. Hol kapják azt a humanus gondolkodást?

Kérve újlag szíves jóakarutakat, vagyok megkülönböztetett tisztelettel egy előfizetőnőjük
F.-né.

A KÖRÖZSBARLANGI urbéresek mozgalma

Vádak egy főszolgabíró ellen.

A földmivelésügyi miniszter egy nemrég kiadott rendelete szabályozza a községek urbéres birtokosságának ügyvitelét. A rendelet értelmében legelőbb szervezkedniök kell az urbéreseknek s csak ezután szerepelhetnek, mint törvényes testület.

A miniszter e rendele nyomán szervezkedett a legtöbb olyan község urbéres birtokossága, amely azelőtt önmaga, a saját belátásához mérten, intézte ügyeit. Számadásait a vármegye törvényhatóságához jóváhagyás végett nem küldték fel, hanem az okmányokat is — ha ugyan ennek nevezhető — megsemmisítették. Természetes, hogy a legnagyobb visszaélések történtek ez eljárás mellett.

Körözsbarlang község közbirtokosságának is szerveznie kellett önmagát, hogy törvényesen elismert testület legyen. Az alakuló gyűlést ez év augusztus 25-én tartották meg s a gyűlésen Beliczay Andor élesdi szolgabíró elnökölt.

A gyűlés szabályszerűen folyt le és a jegyzőkönyvet a vármegye törvényhatóságához küldték be, az alapszabályokkal együtt, jóváhagyás végett. Az élesdi járás főszolgabírója még a felebbezési határidőt sem várta, hanem beküldte az iratokat a vármegye alispánjához.

Az alakuló gyűlés határozatával nem volt megelégedve az „Első élesdi mérszegető r. t.” s ezért fellebbezést adott be az ellen egyenesen dr. Miskolczy Ferenc főispánhoz. A fellebbező r. t. azzal indokolta a főispán előtt eljárását, hogy az élesdi járás főszolgabírója már beküldte az irásokat s nem állott tehát módjában most már azt oda beadni.

Az iratok ekkor ismét visszakerültek az élesdi főszolgabíróhoz, ahol Beliczay Andor referálta az ügyet. Nagy meglepetéssel olvasta a fellebbezést, amely eljárását igazán sértő módon kritizálta.

Elismerték maguk a fellebbezők is, hogy a körözsbarlangi volt urbéresek rendezetlen és mesterségesen összekuszált helyzete már sok bonyodalmat idézett elő és mégis mindenáron halasztani akarják, hogy annál bonyolultabb legyen. A szolgabíró pedig egyenesen „nem tudással, vagy tudni nem akarással” vádolja meg.

Bécezy Imre főszolgabíró tegnap ismét visszaküldte az ügy 2 kilo súlyu iratait, még pedig Beliczay Andor kérvényével. Beliczay szolgabíró kéri az alispánt, hogy rendelje el ellene a fegyelmi vizsgálatot. Erdekese indokolja kérelmét Beliczay Andor:

„Szomorúan bizonyítja a fellebbezés, — írja, — hogy általános rendszerré vált már a közigazgatás oknélküli (?) hibázatása és mindenki (?) sportot üz már abból.”

A fellebbezés egy másik részében pedig az újságírókra haragszik Beliczay Andor. Dr. Földes Béla ügyvédet nyomdászinasokkal hasonlítja össze, akik a közigazgatást támadva akarnak a parlamentbe jutni.

Földes Bélát kéri szigorúan megbüntetni a szolgabíró, mert a fellebbezést ő készítette s úgy 5 felelős az abban irt és a

szolgabíró hivatali működését sértő kifejezésekért.

A folyton huzódó ügy végét érdeklődéssel várja nemcsak az élesdi járás, hanem a vármegye is.

FORDULAT

a béli főbíró fegyelmi ügyében.

Ertsey Géza felfüggesztését kérték az alispántól.

Egy bizonyítvány története.

A béli főszolgabíró ügyében folyó fegyelmi ügyben tegnap szenzációs fordulat állott be. A fordulat különös világot vet az egész ügyre és most már mindenki feszült kíváncsisággal várja, hogy az alispán mit fog határozni ebben az annyira kiélesedett ügyben?

A kényes ügyről a következőket adjuk.

A legutóbb tartott kihallgatás alkalmával, melyről a Tiszántul bőszégesen emlékezett meg, úgy határozott az alispán, hogy a bizonyítékok beszerzése végett Keszthelyi Zoltán főjegyzőt Bélbe küldi ki és ott fogja foganatosítani a kihallgatásokat. Az új fegyelmetárgyalás napját pedig november 18-ára tűzték ki. Természetes, hogy ez alatt úgy Baranyi Menyhért, mint Ertsey Géza azon vannak, hogy összegyűjtsék bizonyítékaikat. A vármegye házában pedig egyre izgatottabban várják a fejleményeket.

Tegnap ezt az izgatott várakozást egy meglepő beadvány zavarta meg, melyet Baranyi Menyhért számvevő nyújtott be az alispánhoz. A beadvány a Baranyi Menyhért által felhozott vádak közül az ingyen jégre vonatkozott. Baranyi ugyanis többek között azzal vádolta a főszolgabírókat, hogy az egyik béli vendéglőstől állandóan ingyen kapta a jeget a háztartáshoz. Baranyi Menyhért ezt a vádat az illető vendéglősnek tanuk előtt tett kijelentése alapján tette.

A legutóbb tartott kihallgatások alkalmával a főszolgabíró e vád valótlanosságának igazolására nyilatkozatot mutatott fel a vendéglőstől. A nyilatkozatban a vendéglős kijelenti, hogy szállított ugyan jeget a főszolgabírónak, de nem ingyen. Ez a nyilatkozat mindenestre befolyással volt a többi vádpontokra is és most hogy ezt a vádat megeáfolva látták, a többiek iránt is megingott a vélemény.

Baranyi Menyhért a nyilatkozat elolvasása után nyomban kérdőre vonta a vendéglőst, hogy miért adta a hamis vádhoz az alapot. Ekkor szenzációs dolog történt. A vendéglős ugyanis kijelentette, hogy a bíróságnál is esküvel fogja bizonyítani, hogy igenis ingyen látta el jéggel a főszolgabírókat.

A nyilatkozatot pedig nem a saját jószántából írta, hanem azt a béli körjegyző erőszakolta ki. A vendéglősnek ugyanis egy községi bizonyítványra volt szüksége. Mikor a bizonyítványért megjelent a körjegyzőnél, az kijelentette, hogy az esetben adja ki azt, ha előbb nyilatkozatot ír alá, melyben kijelenti, hogy a főszolgabírónak sohasem szállított ingyen jeget.

A vendéglősnek égetően szükséges volt a bizonyítvány, mit tehetett mást, aláírta a

nyilatkozatot, amit a főszolgabíró a kihallgatás alkalmával fel is mutatott.

Baranyi Menyhért a vendéglőstől mindent írásba foglalta és tegnap beadta az alispánhoz. Baranyi a súlyos vádat tartalmazó levél kíséretében kéri az alispánt, hogy azonnal függesse fel Ertsey Géza főszolgabírót. A beadványban kifejti Baranyi, hogy Ertsey mint főszolgabíró hivatalos hatalmánál fogva mindenképpen alkalmas arra, hogy az ellene felhozott bizonyításait megsemmisítse.

A tisztviselők fegyelmi eljárásáról rendelkező törvény ilyen esetben pedig világosan elrendeli, hogy az alispánnak az illetőt azonnal fel kell függeszteni hivatalától. De ezenkívül a legutóbb 1907-ben kiadott belügyminiszteri körrendelet is úgy intézkedik, hogy az a tisztviselő, aki ellen feljelentés tétetik, állásából azonnal elmozdítandó, ha a vizsgálat eredményét veszélyezteteti hivatalban maradása.

Baranyi beadványa rámutat arra, hogy az az eset forog fenn most is, miért is Baranyi kéri az alispánt, hogy a törvény teljes szigorát azonnal alkalmazza is. A kérdésben az alispánnak sürgős intézkedése kívánatos.

A kincskereső nagybácsit megölték a rokonai.

Rablógyilkosok az esküdtszék előtt

Rejtélyes monstre bűnpör tárgyalását kezdte meg tegnap a nagyváradai esküdtszék Korn Lajos törvényszéki bíró elnöke alatt. Három drágánfalvi oláh ember a vádlott, akik agyafurt módon esalták lépre könnyen hívó, babonás és pénzéhes rokonukat, éjnek idején meggyilkolták és kirabolták.

Szála Tódor, Szála Mikuláj és Gávra Móza a vádlottak, akik ez év májusa óta a nagyváradai kir. ügyészség fogházának lakói, ahonnan szuronyos börtönőrök kísérték át a főtárgyalásra.

A vizsgálat során már beis merték irtózatot bűnüket és nem tagadtak a tegnapi főtárgyaláson sem. Lassan, nehézkesen, reszkető szavakkal feleltek az elnök kérdéseire, látszik rajtuk, hogy milyen kínos visszaemlékezni a borzalmas éjszakára.

Május végén történt a bűneset. Szála Tódor már régóta tudta, hogy gazdag nagybátyja Szála Vaszali milyen zsugori módon gyűjti a pénzt garasról-garasra és minden tettének, minden gondolatának egyetlen rugója a pénz. Erre alapították a tervüket és egy buta, babonás mesével sikerült is Szála Vaszalit behálózni.

Szála Tódor elmondta nagybátyjának, hogy kinn a Körözs partján minden éjjel vörös láng csap fel a bokorból. Óriási kincs van oda elrejtve, azonban a „draku“ őrzi és nem juthatnak másképp a vagyonhoz, csak ha 100 ezüst forinttal elégitik ki az őrdögöt.

Szála Vaszali vágyakozva gondolt a nagy kincsre és megállapodásuk szerint 100 forinttal a zsebében ki is ment Tódor öccsével együtt a határba sötét éjnek idején. Egy gödörhöz értek. Ott hirtelen, váratlanul hatalmas ütés érte az őreget és másnap reg-

gel ott találták vérbefagyva, holtan a kincskeresőt. Mellette volt a csákány; minden értékes holmija hiányzott.

A csendőrök rövid vizsgálat után megállapították, hogy Szála Tódor, Szála Mikuláj és Gávra Móra gyilkolta meg és rabolta ki az őreget.

A tegnapi tárgyalás a vádlottak kihallgatásával telt el.

Igen sok tanut fognak kihallgatni, úgy, hogy ítélet csak pár nap múlva várható.

Mert a Berta nagy liba . . .

Oh, oh kis Bertuska! Látja ezt nem is gondolta volna senki magáról, hogy a maga szőszhaju szőke fejében olyan lángoló, merész álmok éltek. El sem tudom hinni, hogy maga volt a lesütött szemű, kék bluzos leányka, aki annyi alázattal hordta föl a színházi öltözőkbe a hullámos, illatos csipkésű női toilleket.

Hát lám csak, a maga kis fejcskékjét megzavarta a sor ragyogó lámpás, a rossz szagu masztix meg a durva rizspor. S látta, hogy valaki gyönyörűen táncol, hát maga is szeretett volna legalább egyszer a rivalda elé kerülni.

. . . De nem sikerült. Látja, jobb lett volna továbbra is himezni, varrni, mint félni a rendőrségtől, a ronda toloncházttól, brutális rendőröktől, akik egész biztosan haza fogják magácskát lökdölni.

Egyelőre azonban még nem tudjuk, hogy hol van a kis szőszhaju Schreier Berta Mert úgy történt az tetszik tudni, hogy az ilyen hat elemis varrólányoknak nagyon érzékeny a naiv kis szívük és erősen megszeretik a szép asszonyokat, akik sok tapsot kapnak, meg egész színes virágcsót.

Igy volt a szőszhaju Berta is. Szerette nagyon az ő ünnepeket asszonyát, Medgyaszai Jenőné, a színház volt ballerináját. És azt gondolta a kis nyugtalan, szőszhaju Berta, hogy Istenem! milyen jó lenne megint mellette lenni. Nézni azokat a szenzációs táncokat, amelyekért tenger virágot szórtak feléje. Hát ha is megtudná tanulni . . .

És utána szökött a sáros velencei külvárosból. Keckeméten már nem találta Medgyaszainét, hát utána ment Szolnokra. Azt mondta:

— Itt vagyok édes művésznő, ha akar kergessen, de ha sajnál, akkor engedje, hogy én itt maradjak maga mellett.

Medgyaszainé nagyot nézett és igyekezett meggyőzni a teljesen lerongyolódott leányt eszméje bizarrságáról.

— Fiacskám, magából úgy sem lehet táncosnő, hisz még gyerek. Se pénze, se ruhája, de még csak táncolni sem tud.

Berta könyörgött.

— Nem bánom, csak tűrjön meg maga mellett. Inkább leszek a cselédje is.

— Nem, azt nem akarom. És most azonnal utazon vissza Váraddá, — mondta Medgyaszainé és adott neki 20 korona utiköltséget.

És azóta nyoma veszett a szőszhaju kékbluzos Bertának. A mostoha mamája hosszu instanciát írt a szolnoki rendőrségnek, amelyben kéri őket, hogy küldjék vissza Bertát.

Hja! . . . Ha az olyan könnyen menne. Ki tudja hol jár azóta a kis szőszhaju Berta, aki olyan nagy liba. Különbösen az is lehet, hogy elment a moziba — jegyszédőnének.

Dadák az esti korzón.

Rémes jelenet a villamos előtt.

Abban az életveszélyes forgatagban, amely esti hat órától nyolcig a szűk Rákóczy-uton végighullámszik, napról-napra nő a kis fehér gyermek kocsi száma. Csodálatos könnyelműség az anyáktól, hogy a dadákat az apró gyerekek kiengedik korzózni a legforgalmasabb utra és a legforgalmasabb időben.

Az ember alig lép kettőt, már ismét ott fehérlik előtte a csipkés kis kocsi, benne a ragyogó szemű kis tehetetlen baba s hátulsó két karja között a molett, reformkötés dada mosolyog. Ezer meg ezer ember tolong a bótrányosan keskeny járdán, minden öt percben összeszorítja sűrű tömegbe a rengeteg embert a dübörgő villamos, mindenki siet, beszélget s gögös dámák lassu kényeskedéssel élvezik az esti korzó pazar villanyfényét: — mindezzel a dadák nem törődnek.

Hol itt, hol ott löknek egyet a kis kocsin, néha majd felborul, másszor meg a kocsi fenyegetik elgázolással: de ők ezzel nem törődnek. Szinte hihetetlen, hogy csak a maguk mutogatási vágya sétáltatná őket éppen a korzón.

Bizonyos tekintetben a nagyvárosi romlott izlés dekadens jele ez a sok korzózó dada. Lehet, hogy sok anya egyenesen utasítja a cselédet, hogy a korzóra vigye a Samukát. Hja! Kérem, ma ilyen világot élünk. Ma luxust csinálnak bizonyos kasztok a gyermekkocsikázatásból is, egész kis vagyont pazarolnak egy ilyen kocsi, hát ezt csak be kell mutatni! . . . Hogy azonban összenyomhatják, vagy a villamos elűtheti ezeket a gyámoltan csipkébe burkolt kis csöppségeket, az nem jut eszükbe a szülőknek.

Tegnap este azonban talán sokan észreérték. Egy dada a villamos elé került a nehéz kézikocsival. Őrült sikoly borzongtatta meg az embereket, egy pillanatra halálos csönd vágatott végig a hangos, fényben uszó korzón és az emberek ónszínű arccal lesték a rohanó villamost. . . S a vezető ügyes volt. Őt centire a gyerek előtt állott meg a nagy otromba kocsi. Férfiak kapták föl a kis fehér szekeret s vitték örvendezve, mint valami megmenekült galambot.

Ez az eset csak egy. De mindennap történhet ilyen, amelynek azonban rossz vége lehet. Csodálkozunk elsősorban a könnyelmű szülőkön, de különösen a rendőrségen, mely ezt megtűri. Próbáljanak csak a dadák s bonok Debrecenben a járdán korzózni! A debreceni kihágási bíróság 8 napi elzárással bünteti a cselédet, s pénzbüntetéssel sújtja a gazdát.

Talán ebben az egyben még mi is tanulhatnánk valamit Debrecentől . . .

Középiskolai

magánvizsgára, érettségire, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kállay-fele szeminariumban** (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köztes tudomásulag kiválóak.

..HIREK..

A népfelkelőkre is számítanak.

Viharos idöket élünk, nem lehet tudni, hogy mit hoz a mindég veszedelmes politika. Még most nincs veszedelem, de a sötét jövő sejtetni engedi. A balkáni események arra kényszerítik a monarchiát, hogy az óvintézkedéseket minél gyorsabban tegye meg. Illetékes helyekről eddig még állandóan megnyugtató válaszok jöttek az aggodalmas kérdezősködésekre. Mozgósításról még nincs szó. Ez a válasz minden esetben. Pedig az oly titkos katonai irodákban mást mondanak az akták.

Ott serényen készülnek az eshetőségekre. Ott már annyira elő vannak készítve az ügyek, hogy csak a felsőbb parancsot várják és megmozdulnak a behívók ezrei. Hogy komoly a helyzet azt bizonyítja a honvédelmi miniszternek október 9-én kelt rendelete is, mely a népfelkelőkre vonatkozik.

A rendelet az alispánhoz érkezett és onnan tovább ment a főszolgabírákhoz. E fontos rendelet talán más évben nem is keltene nagyobb figyelmet, mert oly sablonos, de az idén komolyan foglalkozik vele mindenki. A miniszter a népfelkelők elbocsátására vonatkozólag intézkedik. Eddig állandóan az volt a szokás, hogy a népfelkelői utasítás értelmében a jogtudományi államvizsgálóval rendelkező közhivatalnokokon kívül a népfelkelői szolgálat alól felmentették az összes közhivatalnokokat, jegyzőket és segédjegyzőket stb.

A felmentést a miniszter a főszolgabíró jelentésére adta meg az illetőknek. A mostani rendelet azonban szigorúan meghagyja a főszolgabíróknak, hogy csakis azokat terjessze fel mentesítés végett, akik pótolhatatlan szolgálatot teljesítenek, illetve jogtudományi államvizsgálóval bírnak. Ilyen pedig nagyon kevés van. Nyilvánvaló tehát, hogy az idén ez a megszorítás nem minden jelentőség nélküli.

Szükség esetén ugylátszik a népfelkelőkre is számítanak. A főszolgabírák tegnap kapták meg az alispán rendeletét és március 20-ig fogantatosítaniok is kell.

* **A városi tejcsernok ügye.** A létesítendő városi tejközpont és a tejcsernok fuziója dolgában kiküldött bizottság tegnap Komlóssy József gazdasági tanácsos elnökelete alatt ülést tartott. A fuzió dolgában a szerződés pontjait letárgyalták. Az ülést szombaton fogják folytatni.

* **Piacáthelyezés.** A rendőrkapitányi hivatal ezután tudatja, hogy a Beöthy Ödön-utcában ideiglenesen elhelyezett szárnyasállat piacot kivételesen a mai napra a Szent László-téren, a szobor környékére helyezi át a temetés miatt. A következő napokban ismét a Beöthy Ödön-utcán lesz a szárnyasállat piac.

* **Köszönetnyilvánítás.** Hraniczky Károly ügyvéd, Biharvármegye ny. árvaszéki elnöke és tb. megyei főügyész és neje Strausz Paula egyetlen gyermekük Albert joghallgató emlékére a biharmegyei és nagyváradi nőegyletnek 35 koronát adományoztak. Melyért hálás köszönetet mond az elnökség.

* Laurán Ágoston a ravatalon.

A görög katolikusok nagy halottja, Laurán Ágoston tegnap este óta a görög katolikus székesegyházban van felravatalozva. A kapucinus rendházból este 6 órakor vitték át a halottat a templomba, ahol már diszes ravatal volt részére fellállítva. A ravatal mellett állandóan imádkoznak. Ma reggel 7 órakor Radu Demeter görög katolikus püspök le fogja szentelni a halottat. A gyászisteni tisztelet délelőtt 10 órakor lesz. A tegnapi nap folyamán Hlatky Endre főispán személyesen kereste fel Radu Demeter püspököt és fejezte ki részvétét a bekövetkezett haláleset fölött. Miskolczy Ferenc dr. Biharmegyei főispánja távolléte miatt írásban kondoleált. Részvétét fejezte ki a premontrei kanonokrend, a lugosi görög katolikus káptalan, a belényesi főgimnázium tanári kara, a nagyváradi görög katolikus finevelő intézet. Az említettek kivül még a nagyváradi társadalom előkelősége nagy számmal járultak részvételüket nyilvánítani. Igen sok koszoru is érkezett tegnap a ravatalra. Ma a temetésen az egyházak, tanintézetek, egyesületek, hivatalok küldöttségileg vesznek részt. A temetési szertartást Radu Demeter püspök fogja végezni.

* **Nagy munkáshiány.** A most folyó őszi mezőgazdasági munkák igen sok helyen megakadtak, mert nincs elég munkás. Réz Bertalan rendőrkapitányhoz Debrecenből, Kassáról, Szarvasról, Szegedről érkeznek táviratok, amelyekben munkásokat kérnek nagy bér mellett és hosszabb időre. Többek közt a bodakajtorfelsőszentiváni pusztára csekély 200 munkást kérnek. A kapitány mindenüvé visszasürgönyözött, hogy jelenleg itt is nagy a hiány a munkásokban s így egyetlen egyet sem küldhet.

* Kérelem az ungvári kir. kath. főgimnázium egykori növendékeihez.

Az ungvári kir. főgimnázium 1913. június 11-én fogja ünnepelni országos ünnepség keretében fenállásának háromszádos jubileumát. A rendező-bizottság ez alkalomból össze akarja állítani az intézet egykori, jelenleg még életben lévő növendékeinek névsorát. Akiknek tartózkodási helyét sikerült megtudnia, azoknak a rendező-bizottság már megküldötte a jubileumra vonatkozó felhívását. A bizottság ezután kéri az intézet azon egykori növendékeit, akik e felhívást még ezideig nem kapták meg, tudassák pontos címüket az ungvári kir. kath. főgimn. igazgatóságával.

* **Elfogták Ujhelyit.** Tegnap este szenzációs táviratot kapott a nagyváradi rendőrség a nápolyi konzulátustól. Ertesíti a rendőrséget a konzulátus, hogy Ujhelyi Lajos, a megszökött váradi kereskedőt elfogták. A távirat szövege a következő:

Ujhelyit letartóztattuk, kiszolgáltatása iránt intézkedést kérünk.

A szenzációs táviratot az inspekciós rendőrtiszt: Schlögl F. Adolf vette át este fél hét órakor. Telefonon azonnal jelentette ezt Gerő Armin főkapitánynak s Egely Lajos bűnügyi kapitánynak. Ma reggel értesítik az ügyészséget s tudtára adták az elfogtatást a megcsalt nőnek is. A szűkszavú távirat nem ad hirt arról, hogy Ujhelyit milyen körülmények között fogták el. Valószínű, hogy nagy pénzzavarral küzdött, mert igen költséges ember s alig 4-500 korona készpénzzel vágott neki az amerikai utnak.

* Öngyilkos pincér.

Bene Sándor 31 éves pincér Liget-utca 11. sz. a. lakásán ma délután forgópisztolyal mellbelőtte magát. Öngyilkosságának oka gyógyíthatatlan mellbetegsége volt.

* Összeütközött vonatok.

Sopronból jelentik: A nagymártoni állomáson tegnap egy személyvonat összeütközött egy tehervonattal. Két mozdony és öt kocsis összetört. A váltóórta, kinek gondatlanságából származott az összeütközés, azonnal felfüggesztették.

* **Hetek óta feltűnést kelt már a Rákóczi-uti Gerliczy-palotában készülő Szent Antal gyógyszerár.** A városi főorvosi hivatal ma vizsgálta azt meg s miután úgy a berendezést, mint a raktáron lévő gyógyszereket helyesnek és az előirt törvényeknek megfelelőnek találták; hivatalosan is megnyitották azt. Ez alkalommal magunk is megnéztük az új gyógyszerért, amelynek nemcsak külseje, de belső berendezése is valóban modern.

* **Vadász urak figyelmébe.** A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését állam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi lőporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. lőporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puskműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

x **Kossuth utca 6. számú ház Körös felőli oldalán 3 szoba, fürdő-szoba és mellékhelyiségekből álló modern emeleti lakás november 1-re kiadó.** Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

* **A német, francia és angol nyelvekben** tökéletes kiképzést nyerhetnek legalább középiskolai műveltséggel bíró egyének a Rose-rendszerű nyelviskolában (Bémer tér 1. szám). Beiratkozás mindenkor. Tandíj óránként és személyenként 1 korona 50 fillér

x **TÚZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszentet házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasútnál.

x **Ungváry Gergely** könyv- és papirkereskedése Nagyvárad, **Rákóczi-ut** (Orsolya-zárda). Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, **szépirodalmi és ifjúsági** könyvekben, valamint **legújabb műveszi lapokban.**

* **Uj Lexikon.** Révai-féle (eddig 5 kötet jelent meg), továbbá mindenféle könyvek Benkő Artur Rákóczi-uti könyvkereskedésében. Antiquar könyveket jó áron veszek.

Valódi **Amerikai** és **Chassala** cipők, legjobb **Borolino** és **Pichler** kalapok

REICHARD árúháza

cégnél szerazhetők be.

Keletindiai kézimunka és Perzsa-szőnyeg kiállítás!

Itt még nem létezett dolgok a ::

Rákóczi-ut 13. sz. alatt

(uj Waiszlovits-féle palotában.) Nyitva e hó 12-étől reggel 8-ól este 7 óráig. A kiállítás csak e hó végéig tart. Belépődij nincs

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Gunyvacsoara.
Szombat: Asszonyfaló.
Vasárnap délután: Én vagyok a néni, este: Ábrahám a menyországban.

Vasárnap délután egy rendkívül kacagtató bohózat reprise lesz a színházban. Tompa Bélával a főszerepben előadják az Én vagyok a néni című kitűnő bohózatot. A színház igazgatóságát minden esetre elismerés illeti, hogy legjobb darabjait tüzi ki délutáni előadásokra.

EGYESÜLETEK

Pénzüntézetit tisztviselők szervekedése. Felhívás! Nagy-Váradi város, illetve Biharvármegye összes pénzüntézetit tisztviselőihez!

A Pénzüntézetit Tisztviselők Országos Egyesülete Budapesten mozgalmat indított a kari érdekeket szolgáló országos központ és annak keretébe tartozó vidéki szervezetek megalakítása irányában.

Ezen mozgalom propagálása és az azzal szemben mutatkozó esetleges aggodalmak elosztása céljából, dr. Rónay Zoltán egyesületi ügyész és Czitrom Nándor ur, a Magyar Általános Hitelbank tisztviselője, folyó hó 19-én körünkbe érkeznek és *folyó hó 20-án* vasárnap délelőtt 10 órakor a Nagyvárad Kereshedelmi és Iparkamara dísztermében fenti irányban előadást tartanak.

A Biharvármegyei Pénzüntézetit Tisztviselők Szövetsége nevében felkérem Nagy-Váradi város és Biharvármegye összes pénzüntézetit tisztviselőit, hogy ezen létezőket érintő kérdés tárgyalása alkalmából, okvetlenül és teljes számban megjelenni sziveskedjenek, *Markovits Sándor*, szövetségi elnök.

Gyorsírók gyűlése. Rendkívül látogatott választmányi ülést tartott tegnap a Nagy-Váradi Gyorsíró Egyesület. Az ülésen Dr. Adorján Emil elnökle alatt jelen voltak: Petry Gyula, Fried Ferenc, Salamon Ernő, Kun Gyula, Löwenstein Zsigmond, Simonyi Ernő, Rosenthal József stb. Örömmel vette a választmány tudomásul, hogy az egyesület által nem régen rendezett gyorsíróverseny kitűnően sikerült és oly nagy számmal vettek rajta részt versenyzők, ami-

lyenre még eddig Nagy-Váradon nem volt példa. Egyrészt a gyorsírás terjedésének, másrészt annak a nemes áldozatkészségnek tulajdonítható, amelyet az egyesület a díjak kitűzésénél tanusított. Nagy propagandát fog az idén az egyesület a gyorsírás terjesztése céljából kifejteni és e célból már november 5-iki közgyűlésén Kun Gyula felső keresk. iskolai tanár előadást fog tartani „A gyorsírás egyszerűsítése” címmel, amelyben azt a problémát fejtegeti majd, hogy miként lehetne a gyorsírást mindenki által könnyen megtanulhatóvá tenni. Az előadást vita követi. A tárgy különben nagyon aktuális, mert az Országos Gyorsíró Tanács éppen most foglalkozik e kérdéssel és az egyesületet felhívta véleményadásra. Azt hisszük, hogy nagyon sokan fogják e közhasznú előadást meghallgatni.

IRODALOM

Uj tanítói lap. Az országos katolikus tanügyi tanácsnak keresztény szociális szakosztálya, mely dr. Gieswein Sándor vezetése alatt több mint tízezer tanító tagot foglal magában, október elsejével önálló sajtóorganumot létesített. Az új tanítói lapnak a címe: „Jövők”, szerkesztője: Wohlmuth Ernő. A meglepően gazdag tartalmu és magas nivóju első számból a következő cikkeket emeljük ki: a szerkesztő beköszöntőjét, Szabó Jánosnak a tanítóság reményeiről, Moravitz Lajosnak a tanítóság szervezkedéséről, Káth Józsefnek a tanítóság jövőjéről, Horváth Ignácnak pedig a tanítóság sérelmeiről szóló cikkét. — Potzta Ferenc: Villog a láthatáron című cikkében megszívlelésre nagyon is méltó gondolatokat vet fel. — Gubicza Lajos: Szébb jövő, jobb rendszabály címen a tanítóság közóháját juttatja kifejezésre. Öveges Kálmán és Ruzsinszky József jogos panaszokat hangoztató cikkei után Oszoly Jolán, Balogh Jenő, Céresi Vendel és Foerster értékes cikkei következnek. A lapot az érdekesnél-érdekesebb apróbb közlemények egész halmazával teletömött rovatok zárják be. Külön kell még felemlitenünk a lap címrajzát, melynek poetikus tartalma és művészi kivitele Jaschik Álmosnak, a képzőművészeti iskola tanárának avatottságát hirdeti. A lap havonként kétszer jelenik meg, előfizetési ára a szakosztály tagjai részére egész évre 1 korona, nem tagoknak 4 korona. Kiadótulajdonosa az Orsz. Kath. Tanügyi tanács ker. szociális szakosztálya (Budapest, XIII. kerület, Szentkirályi u. 28. szám.)

NYILTÉR

Dr. FISCH ÁRON

Rimanóczy-utca 6. sz. alá
(volt osztr. magy. banképület) költözött.

Fényképező gépek

mindenféle kellékekkel.

Lorgnettek, hő- és lázmérők legnagyobb választékban. Javítások elvállaltatnak

PETRY ÁRPÁD

órás- és látszerész

Nagyvárad, Rákóczi-ut 9.

Tarsoly és Risztó mellett a Rimanóczy palotával szemben

Telephon (vidékre is) 181 sz.

Regénycsarnok.

GYÖNGYVIRÁG.

Irta Cseres Andor.

A család fő, Horvát Jenő báró, most már azon töprengett, hogy mit csináljon Gyöngyvirággal? — annál inkább, mert észrevette, hogy báró Horvát Mór tágra nyitott szemekkel tekint a leányra.

Most már, szerinte, egy báró, azaz Horvát Mór báró, grófi házban kereshetett életársat magának, azonban egyelőre a fiának nem mert szólni, nem akarta megzavarni leánya házasságát, a mi már nagyon közel volt.

Nemesak közel volt, de megis érkezett. Báró Horvát Jenő pártaja virágdiszben ragyogott e napon.

A leendő férj, gróf Hellenbrand, aranyban, selyemben, bársonyban ragyogott, az ősi Hellenbrand kard is előkerült valahonnan a zálogházból, amit báró Horvát Jenő váltott ki, a süvegen a forgót aranfgyalathban gyémánt kövekkel kirakott tartó fogta körül, a mente, az atilla, a sárga, aransarkantus esizma annyira emelte a fényt, hogy az arisztocrácia sem utasította vissza a meghívást, ha nem nagyszámmal jelent meg.

Erzsébet a menyasszony, a kinek arcát az izgalom élénk pirral öntötte el, hosszú uszályos fehér selyem ruhát öltött, amelyet lágyan hozzá simulva öntött el a fehér selyem fátyol, míg fején hatalmas smaragd fogta össze egészen talpig lenyuló fátyolát, elől ezüstbe foglalt, brilliantokkal berakott magas pártá díszítette fekete haját.

A nászvendégek, köztük Glüksmann Náthán, a nagyapa és nyolc veje díszmagyarba öltözve, kardosan, forgós kalppal a fejükön, az unokák hasonlóan öltözve fogták körül a vőlegényt és menyasszonyt, a legközelebb bárói méltóságot nyert főurak szintén ott voltak, az arisztocráciából azok, akik meghiva voltak.

A halvány és megsoványodott Margit Fülöp karján mont, szintén magyar díszben, kék selyem mente borította vállát, mellette a strassburgi leány éppen így öltözve. — Miksa mellett, de karba öltés nélkül, báró Horvát Jenőnél, az örömanját, Mór fia vitte a karján, míg a főhadnagy apja és anyja a Nádor-szállodába várta a vendégek jövetelét, ahol sok terítékü ebéd készült, mivel az új báró ugyan kitett magáért.

A vőfélyek egyike báró Kuhn Anatol huszárhadnagy volt, aki a menyasszony karját kikapcsolta a vőlegény karjából, a magába öltötte és megindult vele a fogatokhoz.

— Hohó! — Szólt hozzá Mervele kapitány, a másik vőfély, — majd csak a vőlegény megy elől az egyik nyoszolyó leánynyal, volt a főrendező, aki már sok esküvőnél rendezkedett, de a magáét gondosan kikerülte.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Készárúk: 15—20 % olcsóbb.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.55
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.98
Októberi rozs	— — —	10.18
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.46
Októberi zab	— — —	12.10
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.68
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	787.50
Osztrák hitelrészvény	—	606.—
Jelzálogbank	— — —	412.50
Leszámitoló és pénzváltó	—	505.—
Magyar bank	— — —	546.—
Közuti vasut	— — —	642.—
Városi villamos	— — —	373.—
Salgótarjáni kőszén	— — —	687.—
Rimamurányi	— — —	689.—

SZERKESZTŐI PÓSTÁJA

H. M. Ma is izléstelennek tartjuk a mások kritikái jogába való kéretlen beleköttyogást. Aztán legalább volna valami értelme ennek a fogadatlan kontár felülbírálgatásnak.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hanincs megelegetve

szabójával, mert drága vagy rossz szab vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel DARABONT GY. és TÁRSA uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepje önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetelek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Szíves tudomására hozom Nagyvárad és vidéke nagybecsű közönségének, hogy modern és nagy raktárral berendezett

Szent Antal-hoz

címzett gyógyszerháromat

a Rákóczi-úton

a Gerliczy-palotában a mai napon

megnyitottam.

Tisztelettel

GÉHER ANTAL

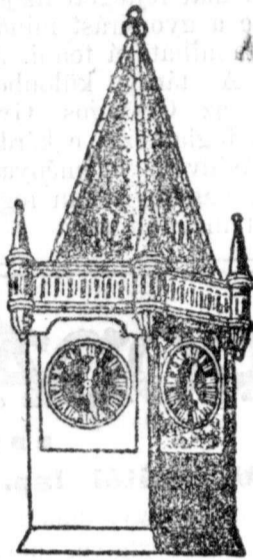
gyógyszerész.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik legrégibb és legmegbízhatóbb toronyóra

készítő telepe. Olcsó árak, több évi jótállás. Villanyerő berendezés.

Kivánatra árjegyzéket bérmentve küld.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos

Szacsuvay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Új női kalap üzlet!

Tisztelettel értesitem az uri hölgyközönséget, hogy a mai kor igényeinek megfelelő

női kalap üzletet nyitottam

Nagy Sándor-utca 1. sz. alatt

Izsák Lidia mellett. Raktáron tartok eredeti párisi és bécsi modelleket, ugyancsak alakítások modellek után a legnagyobb gonddal és jutányos áron készítenek. A t. hölgyközönség b. pártfogását kéri tisztelettel

Weisz Vilmosné.

8 GRAND PRIX

Kőbányai Polgári Sörfőző R.-T. N.-Váradi és biharmegyei főraktára
KOLLINER D. és FIA

CÉGNÉL PÁVEL-UTCA 26. SZ.

Telefon 75.

Telefon 75.

Világos **Király** sörünket

valamint SZENT ISTVÁN védjegyű

duplamaláta

sörünket, melyet a leghirnevesebb orvostanárok mint kiváló gyógyitalt ajánlanak.

Hirdetmény.

A városi tejközpont f. évi december 1-én kezdi meg a tejárusítást. A pasteurizált tejnek literenkénti ára palackokban házhoz szállítva 28 fillérben állapítatik meg. Megrendelések, melyek csak e hó végéig fogadhatnak el, akár a városi tejmesterhez (rendőrségi épület) akár pedig a 651. sz. telefonállomáshoz (városi jéggyár) intézendők.

Nagyvárad, 1912. október 8.

Városi tanács.

Tisztelettel értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy Csengeri-utca 21-ik szám alatt saját házamban, egy a mai kornak mindenképpen megfelelő

= épület és =

műbutor asztalos

műhelyt létesítettem.

Elfogadok: előszoba és konyha felszereléseket minden kivitelben, továbbá templom, iskola, gyógyszerház és kávéház berendezéseket kellő jártassággal. Rajzzal és költségvetésekkel egy helyben, mint vidékre készséggel szolgállok. — Tömeges rendeléseket kérve vagyok kiváló tisztelettel

Gaal József

mű-asztalos, Nagyvárad.

TELEFON 11-52.

TELEFON 11-52.

M. kir. lőpor-áruda
Vadászfegyverek
Revolverek
 Vadászati felszerelések
 Eredeti Valtersdorfi töltények
TARSOLY és RISZTÓ
 különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-ut.
Telefon 390. Telefon 390.

Kiadó üzlethelyiség

Rákóczi-u. 9.

Értekezhetni a nagyváradai tisztviselők fogyasztási szövetségében.

Használt, de teljesen jókarban levő
22 darab ökörszekér
 egyenként is eladó.

Felvilágosítást nyújt a «Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete Részvénytársaság» Nagypiac-tér, Andrányi ház.

Szalonna, prima,
 pörkölt, nehéz áru leg-
 jutányosabban kapható.
 Mindennemű termények
 vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank
 és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.
 áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Oltott mész

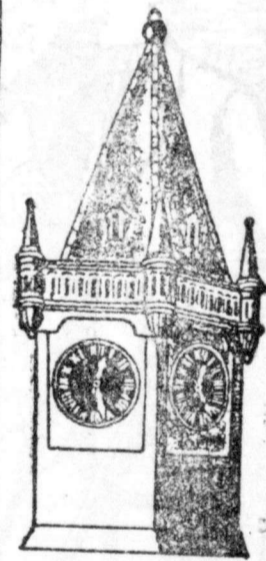
Bükkfa parkett, cementáru,
 cserép, fedéllemez, gipsz, nád,
 csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Sarkady és Szánthó
TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egy-
 szer felhuzandó és 1
 napban egyszer felhu-
 zandó toronyóráit
 „szegecs” és „szabad-
 lengésű” járattal, réz
 kerekkel. Olcsó árak.
TÖBB ÉVI JÓTÁLLÁS.
 Villanyerő
 berendezés.
 Arjegyzék kívánatra.
 Saját ház.

FÉLIX-FÜRDŐ

nyári és téli gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévviz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csúsz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocró-csozással hetenként 56 koronába kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdővel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirta, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

A Bihar megyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.
Bevezetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok ál-
landók 5%-os kamatoztatásra, továbbá
folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

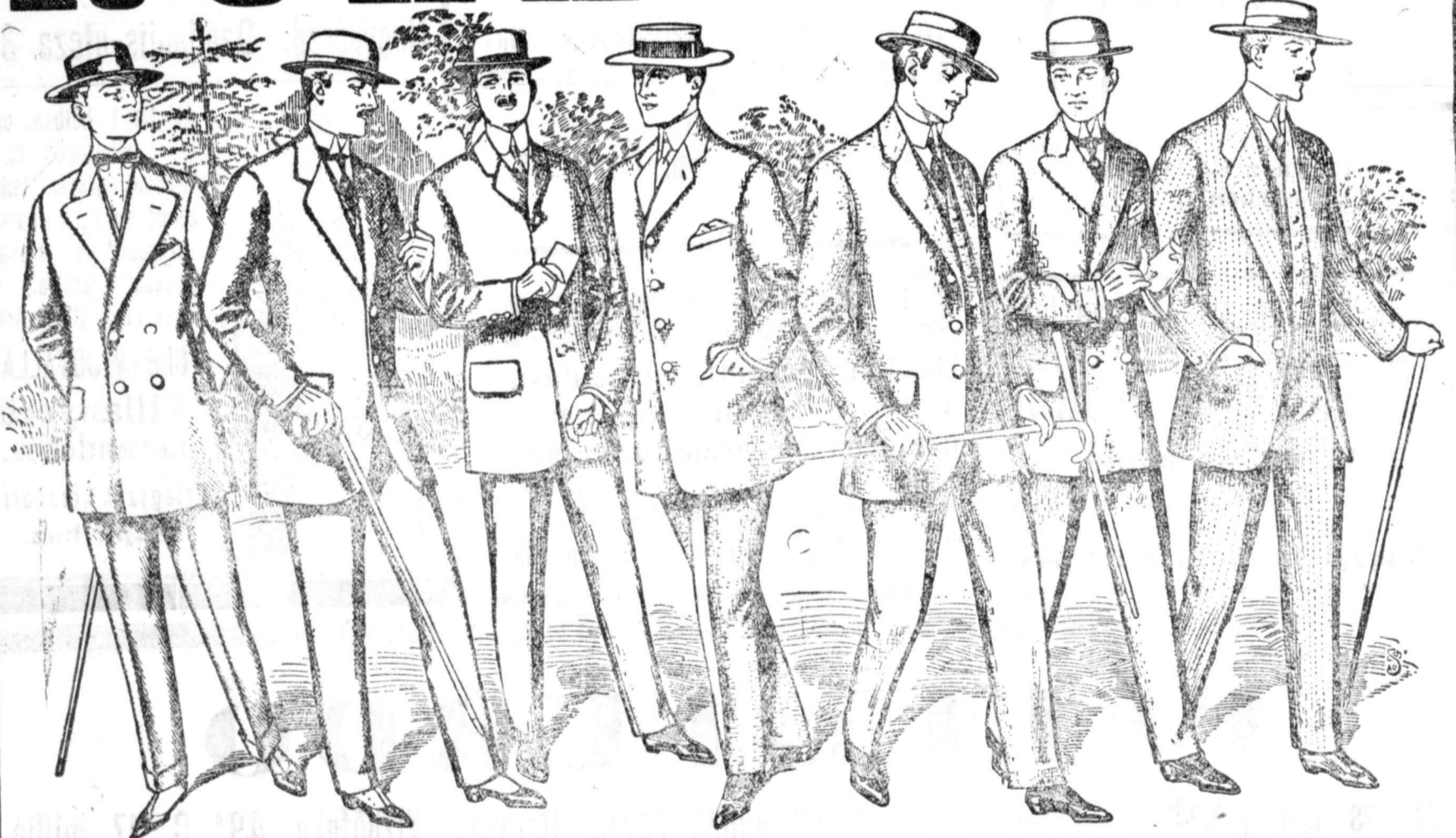
Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb
feltételek mellett.

Leszámítol váltókat a legelőnyösebb ki-
mat mellett gazdálkodók, kereskedők és
iparosok részére és foglalkozik minden-
nemű bankszerű beszedésekkel (incassó
olcsó díj mellett).

Előleget nyújt értékpapírokra, termé-
nyekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös
törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó-
sit házakra és földbirtokokra.

R U H Á I N K A T

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállítónál

vesszük.

Férfi-, fiu- és leánykaruha-telep

Nagyvárad, Bémer-tér 4. sz.

Kérjen
árjegyzéket.

Kérjen
árjegyzéket.

Fiókok: Arad, Belgrád, Brassó, Debrecen, Fiume, Kassa, Kolozsvár, Linz, Miskolc, Nagyvárad, Pécs, Pozsony, Sofia, Szeged, Temesvár, Zágráb.